

درآمدی بر کلام شیعی

محمد صفر جبرئیلی

www.ketab.ir

درآمدی بر کلام شیعی

محمد صفر جبرئیلی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ اول: ۱۴۰۰

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۷۹۰۰۰ تومان

طراح جلد: رؤیا نگاران

چاپ و صحافی: آرزوی دیدار

سرشناسه: جبرئیلی، محمدصفر، ۱۳۴۶.

عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر کلام شیعی / محمدصفر جبرئیلی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۴۶ص.

شابک: ۸ - ۴۸۹ - ۱۰۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه.

موضوع: کلام شیعه.

* Shiites theology موضوع:

موضوع: کلام شیعه امامیه - نقد و تفسیر.

* Imamite Shiites theology -- Criticism and interpretation موضوع:

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رده‌بندی کنگره: ۵ / ۲۱۱ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۱۷۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۸۴۹۶۴

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهیدبهشتی، تقاطع بزرگراه

شهید مدرس، پلاک ۵۶ تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران: خیابان انقلاب، روبروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۲۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۱۳.....	پیشگفتار
۱۷.....	مقدمه
۱۷.....	۱. طرح و ضرورت مسئله
۱۸.....	۲. پیشینه
۲۱.....	۳. روش تحقیق
۲۲.....	۴. سؤالات اصلی و فرعی
۲۲.....	۵. اهداف تحقیق
۲۲.....	۶. فرضیه
۲۳.....	۷. نوآوری و نقدها
۲۳.....	۸. ساختار تحقیق
۲۷.....	فصل اول: هویت کلام شیعی
۲۸.....	۱. هویت مذهبی
۳۰.....	۲. هویت علمی (علم کلام)
۳۷.....	۳. هویت اعتقادی
۴۶.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۴۷.....	فصل دوم: منابع کلام شیعی
۴۹.....	۱. قرآن کریم
۵۴.....	۲. سنت
۶۲.....	۳. عقل

۷۳.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۷۵.....	فصل سوم: ساختار کلام شیعی
۷۷.....	۱. ساختار موضوعی
۷۸.....	۱-۱. معرفت‌شناسی
۷۹.....	۱-۲. امور عامه (الهیات بالمعنی الاعم)
۸۱.....	۱-۳. آموزه‌های اعتقادی
۸۵.....	۲. الگوها
۹۰.....	۳. ملاک‌ها
۹۲.....	۴. ترتیب مباحث
۹۵.....	۵. ساختار پیشنهادی
۱۰۰.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۰۳.....	فصل چهارم: ادوار و مراحل کلام شیعی
۱۰۴.....	۱. از جهت تحول ساختاری
۱۰۴.....	۱-۱. مرحله تکوین (عصر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله)
۱۰۴.....	۱-۲. مرحله گسترش (پس از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله تا اوایل قرن دوم هجری)
۱۰۶.....	۱-۳. مرحله تدوین موضوعی (قرن دوم و سوم هجری)
۱۰۷.....	۱-۴. مرحله تبیین و تنظیم موضوعی (قرن سوم و چهارم)
۱۰۷.....	۱-۵. مرحله ساختارمندی (قرن پنجم و ششم)
۱۰۸.....	۱-۶. مرحله تحول و تکامل (قرن هفتم و هشتم)
۱۰۹.....	۱-۷. مرحله شرح و تلخیص (قرن نهم تا چهاردهم)
۱۱۱.....	۱-۸. مرحله اصلاحگری و پویایی (نیمه دوم قرن چهاردهم)
۱۱۱.....	۲. از جهت رویکرد
۱۱۲.....	۲-۱. کلام نقلی و عقلی
۱۱۳.....	۲-۲. کلام نقلی
۱۱۴.....	۲-۳. کلام عقلی و نقلی
۱۱۴.....	۲-۴. کلام فلسفی
۱۱۵.....	۲-۵. کلام با غلبه نقل‌گرایی
۱۱۶.....	۲-۶. کلام با رویکرد ترکیبی

۱۱۷.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۱۹.....	فصل پنجم: مدارس کلام شیعی
۱۲۰.....	۱. مدرسه مدینه
۱۲۱.....	۲. مدرسه کوفه
۱۲۳.....	۳. مدرسه قم
۱۲۴.....	۴. مدرسه بغداد
۱۲۵.....	۵. مدرسه نجف
۱۲۶.....	۶. مدرسه ری
۱۲۶.....	۷. مدرسه حله
۱۲۹.....	۸. مدرسه جبل عامل
۱۲۹.....	۹. مدرسه شیراز
۱۳۱.....	۱۰. مدرسه هند
۱۳۱.....	۱۱. مدرسه اصفهان
۱۳۳.....	۱۲. مدرسه کربلا
۱۳۳.....	۱۳. مدرسه تهران
۱۳۴.....	۱۴. مدرسه خراسان
۱۳۵.....	۱۵. مدرسه قم معاصر
۱۳۷.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۳۹.....	فصل ششم: متکلمان، آثار و شخصیت‌های شیعی
۱۳۹.....	۱. متکلمان و آثار
۱۶۰.....	۲. شخصیت‌ها و مشاهیر
۱۶۱.....	۲-۱. هشام‌بن الحکم (۱۷۹ یا ۱۹۹ ق.)
۱۶۳.....	۲-۲. ابوجعفر محمدبن علی بن نعمان معروف به مؤمن الطاق
۱۶۴.....	۲-۳. فضل بن شاذان نیشابوری (۲۶۰ ق.)
۱۶۵.....	۲-۴. ابوجعفر محمدبن یعقوب کلینی (۳۲۹ - ۴۰۰ ق.)
۱۶۶.....	۲-۵. شیخ صدوق (۳۰۶ - ۳۸۱ ق.)
۱۶۸.....	۲-۶. شیخ مفید (۳۳۶ - ۴۱۳ ق.)
۱۷۱.....	۲-۷. سید مرتضی (۳۵۵ - ۴۳۶ ق.)

پیشگفتار

در پرتو پیروزی انقلاب اسلامی ایران، بار دیگر تعالیم متعالی و مرفعی اسلام، به عنوان معارف نجات‌بخش در عرصه حیات انسان معاصر ظاهر گردید. تجدید حیات اسلام، از سویی سبب بیداری و خودباوری ملت‌های مسلمان شد، از دیگر سو باعث نمایان‌شدن نسبت‌یابی‌گی مسلک‌ها و مکاتب بشرساخته و نظام‌های مبتنی بر آنها در میان دیگر ملل گشت.

بایستگی بسط تحقیق و مطالعه متقن و منسجم، نظریه‌پردازی و نوآوری در زمینه مبانی معارف دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و ضرورت پرداخت عالمانه و روزآمد به حوادث فکری، به فراخور شرایط کنونی و درخور این رستخیز رهایی‌بخش، نیز لزوم آسیب‌شناسی فرهنگ ملی، دفاع درست و دقیق از دین و زدودن پیرایه‌های موهوم و موهون از ساحت قدسی آن و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اقشار تحصیل‌کرده و نسل جوان کشور تأسیس نهاد علمی - پژوهشی ممحض و کارآمدی را فرض می‌نمود. به اقتضای ضرورت‌های پیش‌گفته، حسب‌الامر رهبر فرهیخته انقلاب اسلامی آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با تلاش و تدبیر آیت‌الله علی‌اکبر رشاد، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی به عنوان نهادی علمی - فکری و دانشگاهی - حوزوی در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد.